

Numărul 2. Oradea-mare 13/26 ianuarie 1902. Anul XXXVIII

Apare duminică. Abonamentul pe an 16 cor., pe 1/2, de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Plângi...

*Plângi sormană inimioară,
Că to-a frânt iubirea 'n doue;
Plângi, căci lacrimi de iubire
Răcoresc ca stropi de rouă.*

*Căci decât riți o viață,
Care trece-așa 'n neștire:
O, mai bine plângi iubită,
Plânge lacrimi de iubire.*

(1900.)

Maria Cioban.

Oglinda.

— Basn. —

Demult, demult, odată, în vremuri depărtate, trăia un bărbat cu nevasta și cu o mică fetiță a lor. Cum se numia, nu mai știe nimeni; locul înse, unde petreceau ei o viață liniștită și fericită, era un mic sătuleț în Japonia.

Iată că într-o zi s'a întâmplat ca tatăl să trebuiască să plece la oraș, pentru afaceri negustorești. Cu cât drag l-ar fi însoțit și nevastica lui! dar nu era chip să plece la drum cu micul pușor, iar să-l lase acasă, nici pentru tot bunul lumii nu s'ar fi putut hotărî, tinera mamă. Plângea sormană de udă pământul, căci ei, care nu mai puseseră piciorul afară din sat, mare lucru i se părea acum călătoria bărbatului la oraș. Dar de-odată își șterse lacrimile, și un suris, de satisfacție, trecu peste buzele ei: „Ah Doamne, dar adică de ce plâng eu, aș nu din contra trebuie să fiu mândră de plecarea soțului meu, el fiind cel dintâi în sat care are să vadă orașul!” și

zicând acestea, puse fetița în leagăn, și grăbită adună într-o dăsașuță, ceva rufe, ceva merinde, cum le trebuie drumetilor.

Într'acestea își făcuse și bărbatul, pregătirile necesare, și acum gata de drum, sărută copilul, strinse apoi în brațe cu căldură pe femeia lui și după ce-i promise că-i va aduce un lucru frumos de la oraș, o luă pe drum la vale.

Trecuse o săptămână, și sosise ziua când avea să se reîntoarcă, cel cu atâta dor așteptat.

Femeia, îmbracă fetița în hainele cele mai bune, iar pentru sine, alese o rochie albastră, care plăcea cu deosebire bărbatului ei. Ve puteți închipui, câtă fericire strălucia din ochii lor, când se revădura! Ținându-se de mână se așezară lângă leagăn, și ochi în ochi, și gură 'n gură, până târziu noaptea, nu se mai puteau sătura de povești.

— Vezi, draguța mea, î spunea el, netedindu-i părul, drumul cel frumos, orașul cel plin de farmec, magazinele mărețe și oamenii cei cuminiți și învățați, toate astea mi le-am întipărit bine în minte și 'n inimă, încât ani de-a rândul de acuma încolo, voi avea în fiecare seară, colea în colțul vetrei, ceva nou de istorisit.

Ea îl ascultă cu lăcomie și toată ființa ei respira iubire și fericire.

— Cât p'aci să uit! esclamă el deodată, și desfăcând dăsașuța, scoase din ea o cutie, d'alminteri ca toate cutiile, numai cât în ea, era ce era. Deschide tu, nevastă dragă, cu cheia asta, și ai să vezi ce lucru minunat ți-am adus.

Se necăji ea puțințel, dar în urmă isbuti, și ridicând capacul, zări o bucată rotundă de metal. Pe o parte semena a argint încheșat, pe care erau aplicate figuri frumoase, de paseri și de flori; iar cealaltă parte, lucia ca cel mai limpede cristal. Tinera mamă privi ca fermecată în acea bucată de cristal, căci vedea acolo un chip frumos de femeie, cu buzele întredeschise și cu ochi strălucitori.

— Ce veți? — o întrebă bărbatul, care se uită cu drag în fața ei, mândru că învățase acum la oraș mai multe decât dânsa.

— Văd o femeie frumoasă, care-ș mișcă buzele, par' că ar vorbi, și — ah ce curios — dar — uite, uite, ea are o rochie întocmai ca a mea!

— Ei bine, copilă ce ești, i zise el rînd, ceea ce veți e însuș chipul tei. Această bucată de metal se cheamă oglindă, și trebuie să știi, draga mea, că la oraș fiecare om are o asemenea oglindă în casa lui; numai noi, cești de la sat, nu avem habar de așa ceva.

Dar ce să veți; din acea zi femeia de dragul oglindei, își neglija copilă, casa, curtea, bărbatul, în fine tot, tot: ea alt gând nici că mai avea decât să se gătească înaintea oglindei. Azi așa, mâne așa, până ce bărbatul începă să se cam sature și după câteva încercări cu binișorul, vedend că n'o scoate la căpăteli, i spuse într'o bună dimineață, scurt și lămurit:

— Iată ascultă nevestic, ori bagă oglinda 'n cutie, ș-arunci cheia peste gard, ori iați fetița și plec cu ea în satul vecin. Mi-o spus mie cineva, c'ar fi acolo o femeie frumoasă, bună și cuminte, care cu dragă inimă ne-ar primi la sine! Gândește-te bine la cele ce-ți spusei, și dacă până 'n trei zile nu te schimbi, apoi pâne cu sare amendoi după un tăier nu mai mâncăm.

Astfel vorbind, ieși în curte, să-și vadă de rost.

Se uită percută în urma lui, nenorocita de ea, căci o râniseră adânc vorbele lui; și rușine i eră, simțind că avea dreptate să n'o mai iubească; și palme și-ar mai fi tras, că n'a putut ea, de la ea, să-și vie 'n fire, fără să-l mai supere pe el. Își iubiă mult bărbatul, iubiă și mai mult mica ei copilă, și astfel fiind, înțelegeți bine, că n'a stat mult la gând, ei a închis repede oglinda în cutie, aruncându-o în fundul unei lădi, la care numai la zile mari umblă.

Se împăcără oamenii, și trăiră iarăș un șir de ani, fericiți cum numai în basme se mai pomenesc. Fetița se făcuse fată mare. O numiau Yum, și prin purtarea ei bună și cuminte, formă bucuria sufletului lor, iar pe fața ei minunat de frumoasă, își odihniău ochii, obosiți de muncă și de bătrânețe.

Într'o zi, așa ca din senin, bătrâna se simți cuprinsă d'un fel de amețală.

— Ah, Yum, dragă Yum, imi e reu, de nu mai pot! șopti ea cu voce slabă, iar Yum, cuprinsă de spaimă, o luă binișor în brațe ajutată de tatăl ei și o aședă pe pat. Însedar veghiaș amendoi, zi și noapte la patul ei, însedar veniaș babele din sat cu fel de fel de burueni — nimic — se părea că sfârșitul nu mai eră departe.

Nu șcicia nimeni pentru ce așa cu greu i venia ei să moară, cauza înse eră „oglindea”. Se temea biata mamă, că după moartea ei, fata va găsi oglinda și cu dânsa va intră iarăș nenorocirea în casa lor. După ce o noapte întreagă se svêrcolise în gândurile estea, se hotări să alerge la șiretenie. Fata i semănă cum seamănă o picătură de apă cu cealaltă, deci eră ușor de implinit planul ei.

Chemă copila la pat, și-i zise următoarele:

— Ascultă Yum, tu ești cuminte și veți bine că moartea me chiamă. Ai să remai d'acum în locul meu, să fii sprîjin și ajutor tatălui tei. Numai un lucru am să-ți mai spun și trebuie să-mi juri că veți

urmă după cum doresc: să cauți în lada cea mare cu haînele de sêrbătoare și veți găsi o cutie, pe care deschidendu-o cu astă cheiță, veți găsi într'ênsa o bucată rotundă de metal. Acel metal se numeșce oglindă, iar tu privind într'ênsa, veți vedea chipul meu. Ș-acum, pușorul meu, jură-mi că 'n fiecare seară, înainte de culcare, te veți uită în acea oglindă ș-atunci ești voi putea muri liniștită, șciind că n'ai să me uști nici odată!

Cu ochii plini de lacrimi și cu glasul înecat de suspine, Yum jură mamei sale, că va urmă cu sfințenie voința ei. Peste câteva minute bătrâna închise ochii pentru totdeauna.

Nu eră seară în care Yum să nu se trezească te-o jumătate de oră, înaintea oglindei. Eră că vede pe mama, și se uită adânc în ochii ei, și neteșia fața, și-i promisea că tot bună și cuminte are să fie, și toate are să le facă așa după cum șcicia că-i place ei. Numai una nu putea ea înțelege: de ce aci 'n oglindă, fața mamei eră tinără și plină de viață, și nu obosită și 'ncreștită precum o șcicia ea? Nu eră nimeni să-i dea rêspons — Yum clătină din cap, ridică din umeri — ș-adormia șărutând oglinda.

Astă nevinovată șiretenie a bătrânei mame a scutit pe Yum de vanitate și de grozavele ei urmări; iar Dzeu pentru supunerea și blândețea ei, a binecuvântat-o dându-i un bărbat bun și iubitor, ș-o droae de copii, toți voinici și frumoși. D'abiă târziu la bătrânețe a înțeles Yum șiretenia mamei sale, dar a înțeles în acelaș timp că cuminte lucru făcuse mama, și astfel când a simțit că i se apropie ceasul cel din urmă, o predat și ea copiilor oglinda, cu aceleași cuvinte care le rostise bunica lor odinioară.

Iar de mai trăsese și 'n ziua de azi sătenii din Japonia, în aceeaș naivitate, nu ne mai spune povestea.

Silvia P. Barcianu.

Milă sau datorie?*

*Când ne vedem că dăm din aripă
Și că de-o palmă ne 'nălțăm,
Prea dese ori ne credem vultură, —
Mai mult închipuiți, sburăm —*

*Închipuirea este-o față
A egoismului absurd, —
Și nu-i mai surd decât acela
Ce vrea să fie-anume surd —*

*Așa ne 'nchipuim cu fală
Că ținem numai de progres, —
Și nu se vede, nu ș'aude,
Ce slabă-i arta mai ales . .*

*Mișcarea noastră 'n tot ce-i artă,
De-o jumătate veac pe drum,
Se pare lacul care doarme
În vr'un deșis pierdut, acum.*

* La o reprezentațiune teatrală, dată de societate în beneficiul unor artiști, cari, după câteva reprezentațiuni rămăseseră datori antreprenorului săleii. —

*Și-a fost întei o tinerime
C'un sufletesc avânt nespus
Voindu-și Patria să fie
În rëndul lumei din Apus ...*

*Dar lumea noastră prea de-odată
Î-a vrul pe-artiști, Hugo, Schakespearî,
Și prin absurde comparații
A omorît a' lor porniri ...*

*În loc de-o carte românească,
Toți cărți străine-acum citesc,
Și se mai miră că nimica
Nu dă pe câmpul românesc. . ?*

*Dar floarea dă, când este soare, —
Când o 'ngrijești. Pe-acest ogor
Al artei noastre, unde este
Patriotismul tuturor ?*

*

*Azi asistăm la o serbare
În ajutorul Artei ... Dar
E drept ca mila noastră oare
S'o dăm artiștilor în dar ?*

*Acei ce înfrumusează
Al nostru traiu cu arta lor
Acei ce cugetă în locul
Atâtor minți, muncind cu dor ;
Acei ce scriu cu al lor sânge,
Simțind adânc și observând, —
Ei, iubitori de idealuri
Să 'ndrepte lumea căutând,*

*La milă oare să ajungă ?
Aceasta-î plata luptei lor ?
O ! sfânt patriotism, de sigur
'Ti-acoperi ochii, plângător ...*

*Voim o țară 'naintată
Și Artă 'n floare o voim ;
În convorbiri și în discursuri
În totdeauna o rostim ...*

*Dar de la vorbă la 'mplinire
Cu fapta noastră toți săpăm
Prăpăstia 'n care se îngroapă
Tot ce-ar fi dat să înălțăm ...*

*

*„Vorbiți și scrieți românește“
Zicea cândva un scriitor ...
Simțiți citiți ce-î românește,
Să stea devisa tuturor. ;*

*Așă va fi regenerare,
Așă vor fi și oameni mari
Pe câmpul Artei, — și printr'ênșii
Ne vom simți mai bunî, mai tari. .*

*Cu-adeverată 'nsuflețire,
Cu legământ pe viitor :
Traiască arta Românească !
Să Zicem toți și tuturor !*

Despre scriere.

ultura de astăzi a omenimei, e rezultatul unei munci de mil și mil de ani.

De și știința nu poate străbate cu o completă siguranță în timpurile preistorice, totuș din descoperirile și observările făcute la popoarele necivilizate din trecut și din present, se poate conchide că omul în înteiul period al esistenței sale, nu eră cu mult mai desvoltat celui mai superior animal.

Cultura oamenilor în vremurile cele mai îndepărtate eră foarte neînsemnată. Omul cel mai primitiv n'avea limbă, n'avea haine, nici case și nici animale de casă. Nu cunoșcea încă nici focul, trăia o viață nomadă, rătăcind dintr'un loc într'altul și viața lui întreagă o petrecea în frică și miserie, purtând o continuă luptă cu animalele sëlbatice din vremurile acelea.

Încetul cu încetul inse, omul ajutat de superioritatea ființei sale, a început să progreseze, a avut facultatea să se desvolte, silindu-l chiar lipsa să facă aceasta. Cu timpul el a vëndut că în ori și ce privință e mai bine să se asocieze cu cineva, căei într'un asemenea chip îi e mai ușor să trăiască și să se apere înotriva dușmanilor sei. Astfel s'a format organizația socială ; mai înteiu familia, apoi seminția, poporul și în sfêrsit națiunea.

Astfel începù omul o nouă viață care cu vremea se desvoltă din ce în ce tot mai mult, până când progresă într'un așă chip cu ceilalți viețuitori de pe pământ. Astfel se începù viața omenească deosebită de a animalelor, viața economică, a culturai și a civilizațiunei.

În această viață omul a progresat în continuu, până când a ajuns la starea de astăzi a popoarelor civilizate. „Starea* actuală a popoarelor civilizate, zice economistul List, e rezultatul ingrămădirii, descoperirilor, invențiunilor, perfecționărilor și sfortărilor tuturor generațiunilor, cari au trăit înaintea noastră“.

Dacă ne ducem acum cu mintea din nou la trecut, la vremurile cele mai vechi, și gândim la omul sëlbatie care, după cum am mai spus, locuia în peșteri, șcim că avea o viață foarte puțin desvoltată. Dar pe părății peșterilor în cari locuia el și pe multe pietre încă, s'au găsit unele sgărieturi, tăieturi, cari mai mult sau mai puțin reușite, reprezintă unele animale cari esistau pe atunci. Fără nici o intenție, fără să aibă nici cea mai mică cunoștință, că acele tăieturi vor fi de vre-un folos, le făcea omul primitiv, lăsându-le posteriorității întocmai ca pe niște scrisori, în cari s'a citit cu destulă siguranță, cari au fost unele din animalele cari trăiau în vremurile acelea.

În acest mod ușor, simplu afară din cale, a început omul să scrie. Și reprezentând scrierea aceasta ideia despre o ființă sau un obiect numai prin forma esternă, care-l corespundea, s'a format astfel o scriere ideografică.

A trecut inse vreme în urma acesteia și omul a observat, că la obiectele pe care le vede în fiecare moment și chiar la propria lui ființă se găsesec mulțime de calități abstracte, cari în nici un chip nu mai puteau fi reprezentate în scris într'un astfel de

mod, cum reprezintă el până atunci vre-un animal sau vre-un lucru din apropierea sa.

S'a simțit adecă trebuința inventării unor semne pentru reprezentarea în scris a calităților abstracte. Și la ideea aceasta a venit mai întâiu vechii Egipteni, cari trec de cel dintăiu popor istoric, întemeiând o viață de stat prin Faraonul Menes, pe la anul 400 înainte de Christos.

În decursul existenței poporului numit, începuse a se dezvoltă cultura, începură a înflori artele și științele. Piramidele, sfinxul, cari până astăzi se găsesc în poetica vale a Nilului, diversele cântece și imnuri religioase, ne arată gradul de cultură la care au ajuns ei.

În scriere, după cum am mai spus, ei au fost cei dintăi cari au început a reprezenta în scris calitățile abstracte. Astfel, voind ei să înfățișeze în scris tăria, care e o calitate abstractă, ei dedeau valoarea convențională tăriei, unui semn care avea să reprezinte această calitate. Acest semn era un leu. Ori, voind să reprezinte ideea umbletului, desenaui ei doue picioare. Ziua era înfățișată prin discul solar, ș.a.m.d.

E evident deci, că se întrebuință obiectul pentru calitate, ca d. e. reprezentarea tăriei prin leu, apoi organul pentru lucrare ca d. e. umbletul prin picioare, apoi cauza pentru efect ca d. e. ziua prin discul solar, ș. a.

S'a mers și mai departe în scrierea aceasta. Semnificarea naturală a unui cuvânt se schimbă și se formează ca să zicem așa o metaforă, când vedem d. e. un rege înfățișat printr'o albină. Și 'n multe cazuri mai vedem apoi ideea abstractă reprezentată printr'o combinațiune de semne, așa setea înfățișată printr'un vițel care fuge cătră apă.

Aceasta este renumita scriere hieroglifă, care a dat atât de mult de lucru celebrului francez Champollion, până a putut-o descifra.

Din scrierea aceasta s'a format mai târziu scrierea numită hieratică sau preotească, întrebuințată între anii 1600 până la 1300 înainte de Chr. și nu era cu mult mai altfel decât cea hieroglifă, mai prescurtată și mai înaintată numai.

Un alt mod de scriere avea poporul babilonean, cunoscut în istorie și, care-și formase un stat în frumosul șes ce se întinde între Eufrat și Tigru. Babilonenii întrebuințau un sistem de semne numite conice, cuneiforme, din cauza asemănării lor generale cu un con ori cuiu.

Și cât de indiscifrabilă s'ar părea această scriere, după multe sfertări și după multă vreme, totuși fu descifrată de englezul Grotte.

Această scriere, întocmai ca semnele celui mai primitiv om, era la început ideografică. Forma obiectelor era reprezentată prin îngrămădirea semnelor cuneiforme.

Nu mai târziu, când scrierea aceasta progresă mult, se dădu fiecărei silabe un semn compus, format tot din o îngrămădire de semne particulare.

Trecu multă vreme până când Meșii și Persii împrumutând scrierea babiloneană, o transformară într-o câțva și fixară semne deosebite pentru consoanante și vocale.

Tot astfel Fenicienii, cel dintăiu popor comercial și maritim din lume, cel dintăiu popor care a mijlocit comerțul universal, formează din scrierea hieratică un alfabet, care mai târziu modificat în

multime de feluri, dădu naștere diverselor alfabeto vechi grecești.

Unul dintre aceste alfabeto, numit alfabetul din Campania, fu baza alfabetului latin.

Caracterul acestui alfabet care se scria la început mai mult pe peatră, de oare ce puține erau în vremurile acelea alte obiecte pe cari să se poată scrie, mai poartă numele de lapidar.

Acest alfabet a fost factorul însemnat, pe care l-au întrebuințat mai târziu toate popoarele culte, aproape întreaga lume civilizată. Din studiarea amănunțită a lui, artiștii au format regulă de model, cum trebuie să se construiască, de raportul ce trebuie păstrat între literile singuraticice, cum și de raportul estetic între diversele părți ale literilor.

În vremurile vechi se scriau aproape toate cărțile cu acest alfabet, cari de sigur costau mult, de oare ce trebuia multă vreme, până când o carte, cu câteva sute de pagini d. es., putea să fie scrisă cu mâna.

Modul de a scrie cărțile cu mâna, a durat până prin mijlocul secolului al XV, când s'a inventat tiparul. Despre inventarea tiparului se știe numai atât cu siguranță, că doue orașe din Germania, Maianta (Mainz) și Strassburg-ul, au drepturi incontestabile invenției lui și, că omenimea e datoare acestei arte divine, cum a numit-o un savant prelat francez, unui artist din Maianta, designat sub numele de Gutenberg. Acest om genial începui cercetările sale în Strassburg prin anul 1436 și le termină în Maianta cu câțiva ani mai târziu. În Maianta, prin anul 1456, cu ajutorul bancherului Faust, Gutenberg înființă un atelier, la care angajă mai mulți caligrafi.

Se spune că prima carte tipărită, eșită din atelierul lui Guttenberg, a fost o biblie. Datează din 1450.

Cu inventarea tiparului se începui o nouă epocă. Toate inconvenientele scrierii cu mâna fure delaturate, cărțile începui a se face cu mai mare ușurință, se înmulțiră și se ieftiniră.

Acum ori ce particular putea înființă cu mult mai ușor o bibliotecă, decum își puteau înființă altădată principii chiar.

Se spune că Carol V, cu toate silințele de a-și forma o mare bibliotecă, nu putu aduna în viața lui întreagă ca domnitor, decât vre-o 900 de volume.

Tot cu inventarea tiparului a început a se da o mai mare atențiune și fabricațiunei de hârtie.

Căci la început, în vremurile vechi, omul întrebuință peatra, plumbul, fildeşul și alte feluri de materii pentru a-și împărtăși altora ideile sale, ori pentru a-și lăsa posteriorității istoria evenimentelor mai însemnate și astfel mijloacele de scris erau foarte scumpe. Mai târziu luă el piei de animale ori frunze de arbori, apoi scoarțe de arbori ori diverse pânze de bumbac și pe acestea gravă sau scriea. Și numai pe la anul 600 a. Chr. începui Egiptenii a fabrica primul fel de hârtie din planta papyrus.

Mai târziu se întrebuință pergamentul și hârtia de bumbac, care din Orient fu adusă de Mauri în Europa și se lătu cu desevărsire în Franța și Germania prin secolul al XII și al XIII.

Și numai prin jumătatea a doua a secolului al XIII, se dădu un puternic avânt fabricațiunei de hârtie, când francezul Louis Robert inventă așa numita fabricațiune de hârtie fără sfersit.

La patinat.

Dar cu inventarea tiparului nu se mai dete o mai mare atenție scrierii cu mâna, până prin secolul al XVII și al XVIII.

Caligrafia sau arta de a scrie frumos, s'a dovedit mai întâi în Franța. Printre caligrafii artiști, ale căror nume figurează cu glorie în istoria artelor, se găsește Francezii: Alay, Pierre Galand, Sovage, Rossignol, ș. a. Dintre aceștia, Rossignol, mort la 1736, se distinse în vremea regentei strălucitului domn al Franței Ludovic al XIV, prin biletele de bancă, pe cari regele îl însărcinase să le compună. Aceste bilete, cele mai frumoase modele de caligrafie ce posedă Franța și poate lumea întreagă, au fost tipărite numai după moartea celebrului caligraf. Mare parte dintre ele au fost cumpărate de Englezi, cari cunoșeau pe deplin adevărata lor valoare. Din studiul amănunțit al lor, Englezii formară tipul care poartă astăzi numirea de scriere engleză, caracterisate cu deosebire prin forma elegantă, prin grosimea proporțională și prin distanțele, foarte estetice întocmite, dintre singuraticile litere și cuvinte.

Referitor la poporul românesc, voiți trece în revistă unele date despre alfabetul întrebuițat de noi Români în timpurile mai vechi, despre cele dintâi cărți românești scrise și tipărite și despre diversele sisteme ortografice din timpul mai nou.

În cele dintâi momente scrise, precum și în cele dintâi tipărituri românești, au fost întrebuițate caracterele cirile, inventate prin secolul al IX de elevii călugărilor Metodiu și Ciril.

Trăind Români atâta vreme în contact nemijlocit cu Slavii, ei începură a folosi limba și scrierea slavă în viața bisericească, ba în Muntenia și Moldova chiar și în cea de stat.

Primele scrieri în limba română cari s'au păstrat până astăzi, datează numai de pe la mijlocul secolului al XVI. Din timpul acesta ni s'au păstrat câteva scrieri bisericești române, parte în manuscrise, parte în cărți tipărite.

În acest secol influința slavonă începuse a mai scădea și astfel Români începură a întrebuiți în lucrările lor literare pe lângă limba slavonă și limba română.

De prin secolul al XVI până pe la a doua jumătate a secolului al XIX, aproape 400 de ani, se serviră Români de litere cirilice. Cu vremea fure înse delăturate și de pe la anul 1800 fure înlocuite încetul cu încetul în toate părțile cu litere latine. Cărțile bisericești înse se mai tipăresc chiar până în zilele noastre cu litere cirilice, de și nu tocmai toate.

Despre cărțile românești tipărite se știe, că cele dintâi au fost bisericești și datează de prin secolul al XVI.

Din acest secol s'au găsit urmele unui catechism tipărit, care avea de scop lățirea lutheranismului și între Români. S'a mai găsit apoi un alt catechism tipărit la Brașov din partea Șașilor, tot cu scopul de mai sus. Și cel mai însemnat bărbat, care a tradus și a tipărit cărți în acest timp, a fost Diaconul Coresi.

Mai târziu, în secolul al XVII, mișcarea literară începută în secolul al XVI se continuă cu mare zel. În acest secol, pe lângă cărțile bisericești, în Muntenia și Moldova s'au tipărit și unele cărți de legi. Astfel au fost Pravilele principelui Matei Basarab, domn al Munteniei (1633—1654) și ale prin-

cipelui Vasile Lupu, domn al Moldovei (1634—1653).

În privința ortografiei este de observat, că gramaticii noștri din secolul al XVIII și urmașii lor până la mijlocul secolului al XIX, voiau să facă etimologiile cuvintelor, cu gândul să găsească la toate cuvintele românești originea latinească a lor.

Astfel au fost Timoteiu Cipariu; apoi August Treboniu Laurianu, care a scris o limbă românească aproape cu totul nouă, având în vedere limba clasică latină și, care împreună cu Ion Maxim, a lucrat marele Proiect de dicționar, la însărcinarea Societății academice din București.

Dar în fața acestui curent, numit etimologie, s'a ridicat curentul numit fonetic, inițiat și condus de Junimea din Iași în frunte cu T. Maiorescu. Foneticii susțin că ortografia românească n'are nevoie să arăte originea cuvintelor românești, ci să arăte numai în modul cel mai corect sunetele cuvintelor și spre scopul acesta, cuvintele românești se vor scrie fără privire la originea lor, adică așa cum se aud ele în vorbire.

Astăzi foneticii câștigă din ce în ce mai mulți aderenți.

Un fonetism extrem a introdus Aron Pumnul în Bucovina, care a avut înse numai puțină vreme aderenți și astăzi nici nu mai e întrebuițat.

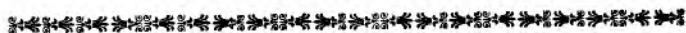
Ca încheiere trebuie făcută constatarea, că arta scrierii este una dintre cele mai folositoare arte ale societății omenești. Scrierea e cheia inițială a tuturor științelor și artelor; ea a fost și este mijlocul propagării ideilor omenești dintr'un loc într'altul, prin ce ne-au fost transmise cunoștințele celor vechi, ea e sufletul comerțului universal de astăzi și din toate vremurile.

Scrierea transmite cugetarea peste cele mai mari distanțe, pune în relații strinse pe fiii cu părinții, pe prietini cu prietini și pătunde în cele mai retrase unghiri ale globului pământesc.

Însemnătatea netăgăduită a scrierii o putem vedea într'un mod foarte eclatant și din aceea împregiurare, că astăzi toate statele civilizate își dau toate forțele, ca să facă pe toți cetățenii lor să cunoască scrierea și cetirea, apoi se dă o atenție foarte mare școalelor populare și se caută să nu fie nici un individ care să nu știe scrie și citi.

Căci omul care știe să scrie și să citească, zice Emil Souvestre, e întocmai ca o pasăre care a simțit crescându-i cele două aripi: lumea îi este deschisă! El a obținut o victorie asupra timpului și posedă cele două arte mari, cele mai marcante și folositoare progresului și fericirii sale, cetirea și scrierea.

Stelian Russu.

Natura a făcut pofta de mâncare; omul a născut lăcomia.

*

Plăcerile sunt ca mâncările; cu cele simple și se urește mai greu, decât cu celelalte.

*

Femeile preferă mai bine să le critice virtutea, decât să vorbească reu de toaletele lor.

*

Convorbirea cu un om prost, e pentru suflet, ce e, pentru ureche, aușirea unui instrument masonic fals.

A c e l a ș v e r s . . .

*Când n'ai fi chiar atât de rece,
Ți-aș povesti viața mea,
Și tu atunci uitând trecutul
Plângând în brațe mă-ai cădea.*

*Pe când din lacrămile noastre
S'ar închegă un sfânt amor,
Ce ne-ar lucî mereu în cale
Ca un comet strălucitor.*

*Plecând în urma lui iubit
Ca regi de la resărit,
Am da de marginile lumii,
Și ne-ar părea că n'am trăit.*

*Că ne-ar fi fermecat amorul
Să fim eterni ca Dumnezeu;
Să ne iubim în veți copilă,
Și să ne sărutăm mereu.*

V. E. Moldovan.

Un cuvânt, o femeie.

(După Paria.)

(Urmare.)

Lordul Bableton, un om, de altcum de un sentiment profund, un bărbat de onoare și spirit; dar ascunșurile culiselor teatrale și noroiul unor cluburi de scăpătați și femei fără căpăteliu cu curi convenia, pentru că nu posedea curajul de a fi altcum decât semenii sei, de aceeaș etate și rang, îl făcu ca la prima privire să fie și el numărat în șirul celor mai triste creaturi bărbătești.

Linieșcitele trăsături ale feței se transformară, la auđul acestei epistole, într'o roșată neexplicabilă; din ochi-i isbucniă foc, tot corpul începă a-i tremurá :

„Dă răspuns acestei epistole! Nici odată nu me voi luptá cu o femeie, dar totuș doresc să cunosc această escentrică damá.“

Cu aceste cuvinte se ridică și părăsi odaia. Pe față-i se strecurară doue lacrămi de căință.

„Da! aceste sânt fructele modernei educațiuni feminine, rezultatele emancipării femeii,“ esclamá Turnbull riděnd.

„Totuș, iubită și infocată principesa, eú îți voi răspunde, în stilul lui Sternes și dacá satyra mea te va jigni, atunci me poți provoca și pe mine!“

„Așá sânt femeile“, mai adaugá răsfoind încă odată epistola.

Un bărbat ar fi scris simplu : Dta trebuie să te lupti cu mine, statoreșce timp, loc și arme! — Punctum. — Dar duelanta noastră spaniolá scrie o epistolá lungă, ca o minciună advocațială, plină de cirade mirositoare, face, după mania femeii multá gálăgie de vorbe și ferbe și clocote rěsbunare. Totuș pe mine me mirá numai aceea, că nu a adaos și un

— post scriptum, — spre es. „Nu uitá a aduce și câteva chile de săpun englezesc veritabil.“

Cu aceste se puse la masá să scrie, când o trăsurá eși prin poarta curții. — Suná, mirat întrebá servitorul și primeșce rěspuns că Lordul Bableton ar fi plecat la Paris.

„La dracu!“ esclamá Sir Turnbull, „acela ajunge înainte epistolei mele!“

Într'o frumoasă zi de vará, ce atrase tot publicul Parisian la respirarea aerului liber și curat din parcul Tuillerilor, un bărbat tiner, înalt, de un esterior foarte elegant, stătea rădimat de uu arbore al promenăđii privind lumea foarte indiferent. În fața-i palidă se putea ceti adânce tristeță și máhnire, privind cu ochii tulburii asupra trecătorilor și a multelor trăsuri. Astfel adâncit, se părea că nici nu ascultá la cuvintele atașatului sei baronul Lovel, care-i marcá diferitele notabilități, ce se plimbau prin parc.

„Ești bolnav Mylord, zise atașatul, că nici veselul nostru Paris nu te înseninează cătuș de puțin?“

„Cine e, întrebá atunci lordul Bableton, dama aceea ce galopează colo și trage la stânga încoace?“

„Ei că bine ai măi țintit, rěspunse baronul inspirat, e principesa de Armantez, — nu e ființă sub soare să călărească așá frumos și impunător, ca aceea spaniolá!“

Principesa se apropiá acum tot măi tare.

Erá fără suitá, afará de un Jockey, care o urmă la distanță bunișoară. Într'un costum de călărit de culoare închisá bine strins, ce nivelá expresiv construcția cea îngerească și delicată a corpului, iar un vél negru drapelat de boare îi ascunsesese puțin fata înfloritoare. Nobilul arab galopá la stânga, schimbá pasul în fața ambilor englezi, la al căror salut, principesa mulțami amabil ascunđend un zimbet demonic și trase printr'un salt ușor la dreapta în largul aleiului unde dispărú din fața acestora.

„Ah! ce rosá, ce corp, ce pas mándru, ce ținută! Pe Dumnezeú, acest cal să nu-l schimbí cu o coroană de monarh!“

Lordul Bableton intrerupse pe atașat în admirația sa cu întrebarea : „Cunoșci pe principesa măi de aproape?“

„Cum nu, prea bine!“

„Istoriseșce-mi atunci despre ea“ și luând pe atașat de braț, ascultând cu atențiune ce-i spunea, se perdurá ambii printre arborii promenăđii.

„Părinții acestei tinere femeii, începú baronul Lovel, dintr'o veche dar scăpătatá familie nobilá, totuș aú măi putut conservá din averea strămoșească atât, încât aú fost în stare a da uniceii lor fiice, o creșcere escelentá. Crescutá sub poruncile aspre ale unui energie și fãlos părinte, iar de la sinul unei mame blânde, aú moștenit o inimá nobilá, dar și niște idei și un naturel, cari de copilá încă-i nutriaú un caracter nu prea femeesc.“

Astfel aceasta creaturá a fost pururea un flucș și reflucș, când de urá bărbătească, când de o căință și blândeță dutoasă, când de o înaltá gentileță femininá. Așá cred, șeasă-spre-zece ani să fi avut, când părinții o silirá, să rehabiliteze dēnsa iarăș vechea splendoare a casei printr'un pas cam riscat de jertfá proprie, oferind mână principelui de Armantez. Ea, o femeie de 16 ani și el un moșneag de 70 ani, — poziția ei astfel erá destul de anevoioasă

de a-ș susținea în Parisul acesta stricat, numele bun și înalta castitate. — Și a fost în stare această ființă să facă acest pas, fără ea să devină cât de puțin ridicolă. Pășii încă falnic pe calea aceasta, desconsiderând ori ce vorbe rele și schimbă spinii puși în cale în rose mirositoare. Vre-un Aneant sau alt bărbat ales, care poate ar fi iubit-o și ș-ar fi jertfit viața pentru dsa, îl respinse cu mândrie. Toată lumea feminină cât și bărbătească eră în contra ei.— În fine, lumea mare totuș se dedase, apropiindu-se înse cu mare respect de ea. La un an, după o viață conjugală de model, muri principele, pe care ea îl îngriji aproape cu risicul sănătății sale. Părintii încă-i murise și acum începū frumoasa, tinăra, nemăsurat de bogata și libera veduvă a duce un traiu după felul ei propriu, încât lumea de mult o idealisă. Căletoareșce, face excursiuni mari ca un bărbat, în întreagă lumea, respinge ori ce atacuri sau oferte înșelătoare; abia de câteva săptămâni s'a re'tors din Algeria, să-și revadă o amică, ce o află pe patul de moarte."

„Unde locueșce?“ intrerupse lordul înroșindu-se.

„Ultimul palat al șoselei d'Autin.

Lorduul părăsi atunci pe atașat salutând.

În ziua următoare principesa Armantez tocmai se află în doudoirul ei, și călcă iritată frânturile unei epistole, cu picioarele-i micuțe, când un servitor anunță pe lordul Bebleton.

Aripile intrării se desfăcură, lordul se prezentă.

Un moment se opri el uimit; câtă admirație îi stoarse ieri, când o vedū călărind — o superbă amazonă — tot așa de atragătoare și captivatoare, eră acum în toileta ei cea albă și simplă, iar în peru-i buclat scilipiaū nenumărate diamante; atâta splendoare!

Pășii mai aproape.

„Iartă principesă, Alteței Voastre se atribue vina, că trebuie să ve conturb. — Dvoastră m'ați provocat.“

„Domnul meu! iată epistola necioplitolui dtale Charge d'affers — arătând pe padiment. — Așă! îngrămădeșce dnule ofensă peste ofensă. Statoareșce unde și când ai de gând să-mi dai satisfacțiune?“

„Permite-mi“ zise lordul ridēnd și luându-și un scaun se aședă aproape de dēnsa, imi e cu neputință să stau „vis a vis“ față cu o femeie atât de gentilă“.

Și cum stătū privind cu ochii aprinși asupra principesei, ce sta mirată de atâta aroganță și cutezanță, continuă cu o voce mai domoală: Dta ești prea frumoasă, — cerească frumșetă, — ești prea bună, blândă și plină de spirit; încât nu înțeleg, că avēnd proprietăți așă strălucitoare și neasemēnate, îți place totuș să cugeți la astfel de Donquihoterii ce stau atât de reu la femei. — Iartă-mi și permite-mi să încheiū. — M'ai provocat pe viață și pe moarte, pentru că eu aș fi urzitornl morții nefericitei dtale amice. Ce cređi, eu doară nu am vērșat multe și dureroase lacrimi, încă astfel de lacrimi cotropitoare ce mi-au causat dureri eterne; mai mari dureri ca în momentul când dta ai voi să-mi trimiți plumbul promis prin inima mea.“

La câteva secunde continuă iarăș în ton emoționat:

(Finea va urmă.)

Cânteece poporale.

(Din Ploești, jud. Prahova.)

Foae verde matostat,
La cireșu retezat,
Sade Ghiță rădēmat
Și Marița-i stă la cap,
Las să steie nu-i păcat,
Că i-a fost amurezat
De când eră mic băiat,
Nici mustața nu i-a dat,
Barba nu i s'a ncheiat,
Cum e bun de sărutat.
Foae verde de-asomie,
Aoleo dadă Marie,
Ochii tei struguri din vie,
Dă-mi-i mie cu chirie.
Până la sfântă Mărie,
Când e poama coaptă 'n vie.
Foae verde ș-un mohor,
Ia ieși marția la obor,
Să-i faci neichii vēdător,
Că și neica-i negustor,
De cumpără ochișori.

Firicică foae albastră,
Cin te scoase 'n calea noastră,
Așă înaltă și frumoasă,
De șapte județe aleasă.
Foae verde d'asomie,
Toată lumea-mi zice mie,
Că sunt amurează ție.
Zice lumea, zic și eu,
Că sunt amorezu teū.
Foae verde și-o lălea,
Eu pocitū neică de-a jură,
Cu gurița altuia,
În sfânta biserică,
C'am dormit alătura,
Nici pe perna nici pe țol,
Numai pe pământu gol.
Foae verde ș-un lipan,
Șade țata pe maidan,
Și-mi înșiră la mărgean,
Și-mi înșiră câte-un bob,
Să te fac' nebuna rob.

Foae verde nuelută,
Fă Doamne de o cărarușă,
Pe la Măruța prin ușă,
Și Măruțo țese pânză,
Și Ghiță mi-o strigă în frunză;
Taci neică nu mai strigă,
Că te-aude maică-mea.
Și me dă în spinarea ta,
Și tu n'ai fi de para.
Taci Marițo nu zi așă,
Că ți-o'i face nunta ta,
Nunta ta și nunta mea,
De s'a miră și lumea.
Foae verde matostat,
Marițo din Calafat,
Unde-ți vēd gātu spēlat,
Și mărgean revērsat,
M'aș băgă la tine argal,
Și ce fel de argal să-ți fiū,
Tot pe brațe să te țiu.

SALON.

Dr. Efsio Giglio-Tos.

Voind a-ș procura informațiunile necesare pentru studiarea cestiunei unei reuniri internaționale a studenților, dr. Efsio Giglio-Tos trimite în anul 1895 la institutele superioare de învățământ din toată lumea un apel, în care roagă a i se trimită almanahuri, rapoarte de ale asociațiilor studenților, în fine toate publicațiunile atingătoare de viața studentescă. Începând din acest timp, dânsul inițiază și conduce mai multe acțiuni cu intențiunea de a realiza o apropiare și o solidaritate între studenții de diferite națiuni; iar în al IV-le congres național al studenților universitari italieni, ținut în anul 1897 la Pisa, face propuneri formale în cauza unui congres și a unei federațiuni internaționale a studenților. — Congresul din Pisa a aprobat — în 6 aprilie — cu aclamațiune aceste propuneri. Dr. Efsio Giglio-Tos fu delegat să prepare pentru 1898 primul congres internațional al studenților. — Congresul a avut loc în Turin. Sub conducerea lui Efsio Giglio-Tos s'au ținut din 13 până în 20 novembre 7 ședințe plenare, 3 ale consiliului de presidență și să mai amintesc reprezentațiunile și festivitățile date în onoarea membrilor congresului. — În 15 novembre s'a decis fondarea Federațiunei Internaționale a studenților, iar în 25 s'a proclamat în mod solemn în Forum Romanum din Roma.

Inițiarea Federațiunei, înființarea și organizarea aceleia, apoi conducerea ei (în anii 1898—99—900: President al consiliului Federal; iar începând de la congresul din Paris: President al senatului Federațiunei), neuitând aci nici prestațiunile, cu cari îi vor fi conluerat colegii sei italieni, este opera lungă și grea, dar cu atât mai frumoasă, a lui Efsio Giglio-Tos.

Primul moment, de cea mai vitală importanță pentru soarta Federațiunei Internaționale a studenților, s'a dat în congresul din Turin, din care ea s'a născut. Ne face o foarte mare plăcere să constatăm, că în toate: în pregătirea congresului, în conducerea aceluia, în arangiarea serbărilor, cari l-au însoțit, în călăuzirea oaspeților și în a le procura plăceri și distracții, frații italieni și în fruntea lor dr. Efsio Giglio-Tos au fost la înălțimea chemării; totdeauna in-

ventioși și prevenitori, agili, de o gentileată fermecătoare și de o corectitate ireproșabilă. Onoare lor!

Fructul ostănelor lor a fost o superbă manifestare, plină de armonie. Și toți câți au luat parte la congresul din Turin, au putut să se întoarcă în patriile lor încântați și ducând cu sine celea mai frumoase aduceri aminte. Așa s'a împlinit în mod strălucitor dorința ce dr. Efsio Giglio-Tos a exprimat în discursul de deschidere a congresului din Turin prin poeticele cuvinte: „...Ancora a voi un saluto, e possa „il soggiorno a Torino ed in Italia far-vi dire ritor- „nando a casa vostra „vidi un bel cielo e trovai un „buon amico“.

Îndeosebi, noi, delegații români, cari am luat parte la primul congres internațional al studenților, nu vom uita zilele din Italia; iar amicitțiile ce am legat atunci, vor fi pentru noi legături prea prețioase întotdeauna.

Sub impresiunea reamintirei acelor zile frumoase, cu gândul la punerea baselor Federațiunei Internaționale a studenților și jeloși de viitorul ei; încheiăm aceste șire

și urăm

Federațiunei noastre scumpe: creștere și înflorire,

Italiei, ce noi iubim atât de mult, și care ne-a dat și această operă: prosperare și mărire — și să aibă în toate timpurile fii entusiaști, harnici și gata a servi și a se jertfi pentru dânsa.

Amicului nostru dr. Efsio Giglio-Tos și bravoilor sei camarazi: ca să poată lucra încă mult înainte pentru viitorul patriei lor și pentru nobilele lor idealuri.

Lucian Boleaș.

LITERATURĂ.

La statistica Românilor din Transilvania. Dl dr. Augustin Bunea, canonic mitropolitan în Blaș, a publicat în revista „Transilvania“ un prea interesant document istoric intitulat: „Statistica Românilor din Transilvania în anul 1750, făcută de vicarul episcopese Petru Aron.“ Acum documentul acesta s'a tras și în ediție separată. Statistica e precedată de un studiu istoric explicativ scris de dl dr. Augustin Bunea. Importanța acestei publicațiuni pentru istoria noastră națională și bisericească este mare, căci varsă lumină în o epocă întunecoasă. Prețul 1 cor. și 10 fileri.

Istoria României de la fundarea Daciei. Premiul *Princesa Alina Știrbei* se va decerne în sesiunea generală din anul 1906 a Academiei Române pentru cea mai bună scriere în limba română despre: „Istoria României de la fundarea Daciei până la finele secolului trecut pentru usul și întărirea simțimintelor patriotice ale tuturor cetățenilor“. În această istorie trebuie să reasă firul conducător al dezvoltării statului român, greutățile ce poporul a avut de învins, suferințele ce a îndurat, efectele înfricoșate ale dominațiunilor străine, luptele ce el a purtat pentru a susține naționalitatea sa neatinsă, redeșteptarea neamului românesc dovedită prin luptele eroice interne și externe susținute mai ales de la începutul secolului, — încununată prin independența redobândită și re-

gatul înălțat de virtutea românească ênsaș, — asigurată pentru vecie, precum va da Dumnezeu, prin succesele și progresele ce poporul va deseversî neîncetat." (Din Actul de donațiune.) Premiul este de 8.500 lei, în care sumă se cuprind premiul autorului și cheltuelile de tipărirea scrierii (de minimum 30 coale de tipar garmond) în 1.000 exemplare, din cari 800 ale autorului și 200 ale Academiei. Terminul prezentării manuscriselor la concurs este până la 1 septembrie 1905.

Jubileul unei foi bisericești-scolare. „Biserica și Școala” foarte bisericească-scolară din Arad, a împlinit cu finea anului trecut 25 ani de existență. Din incidentul acesta, foaia a apărut în săptămâna trecută în estensiune dublă. Foaia aceasta s'a înființat sub fostul episcop al Aradului Ioan Meșianu. Primul ei redactor a fost dl V. Mangra, apoi au urmat dnii Aug. Hamsea, dr. G. Proca. Azi apare sub redacțiunea dlui R. Ciorogariu.

Bilder aus Rumänien. Sub titlul acesta dl Maximilian W. Schroff, publicist și profesor în București, a început să publice acolo, cu sprijinul Ligei pentru unitatea culturală a Românilor, traducerea în limba germană a celor mai de frunte produse literare românești. Va fi o serie de douăsprezece volume. Primul conține traduceri din nuvelele dlui Nic. Gane și din legendele românești ale regretatului nostru V. A. Urechia, cu portretele autorilor și cu biografiile lor. Volumul cel din urmă e rezervat istoriei literaturii române.

„Amvonul bisericeii gr.-ort române.” Sub acest titlu dl preot Ioan Nicorescu, administrator al tipografiei diocesane din Arad, va da la lumină în curând două volume de predicii, și anume: Vol. I conținând predicii pentru toate duminicile de peste an și vol. II pentru toate sărbătorile și prasnicele.

Dicționar mitologic. Din lucrarea începută de dl Gavril Pop canonic în Blaș, sub titlul acesta, a apărut fascicolul al treile, care cuprinde cuvintele începând cu Mesope și până la Prometheus. Prețul 40 fileri. De vândare la autorul în Blaș.

Colecție de articoli politici. A apărut la Sibiu, la „Tipografia”, societate pe acții, o colecție de articoli politici publicați de pseudonimul Săgeata în ziarul „Tribuna” sub titlul: „Probleme actuale în viața noastră națională” cu un adaus: „Tinerimea”. Prețul 1 coroană.

TEATRU.

Teatrul Național din București. Duminică, 6/19 ianuarie, s'a represintat pentru prima-oară: „Căsătoria Lisetei” (Le Voyage de Suzette), piesă eu mare spectacol în 3 acte și 11 tablouri de dnii Henri Chivot și Alfred Duru, muzica și balet de dl Leon Vasseur, tradusă în românește de un amator. Această piesă a fost reprezentată pentru prima oară la Paris, acum 5 ani, în teatrul Châtelet, unde, într'un an, a făcut o serie de 200 reprezentațiuni. Presa și publicul au fost unanimi pentru a o lăuda. Anul acesta a fost reluată din nou și cu acelaș succes, tot la Châtelet, unde a ținut afișul, de la începutul stagiunii, aproape incontinuu. De asemenea se joacă acum și la Monte-Carlo, unde face deliciul publicului cosmopolit de acolo. La București, piesa a fost montată cu mare îngrijire și întocmai ca la Châ-

telet. Decorurile, costumele și punerea în scenă nu lasă nimic de dorit. Ceea ce face, mai cu seamă, succesul piesei, este caracterul ei spectaculos. Rând pe rând se perindează pe scenă: un circ, balet, coruri musicale, danțuri, clowni, cai, măgari, trăsuri, elefanți, etc. etc. Cei mai buni artiști ai teatrului, corurile Operei, orchestra dau concursul la reprezentația acestei piese, care, se speră, va face serie și la București. Iată acum numărarea celor 11 tablouri: Tabloul I. Blanchard bogatul. — Tabloul II. Verdier săracul. — Tabloul III. Portul Barcelonei. Baletul Estudiantinei. — Tabloul IV. Atena. — Tabloul V. Saloanele Guvernatorului. — Tabloul VI. Cortul lui Coricopolu. — Tabloul VII. O serbare în peșteră. Mare balet. — Tabloul VIII. Haremul lui Osman-Pașa. — Tabloul IX. Pantomima Circului. — Tabloul X. O audiență la Pașa. — Tabloul XI. Marele circ american.

Reprezentații teatrale în Alba-Iulia. Reuniunea meseriașilor și economilor din Alba-Iulia a dat la 20 ianuarie n. reprezentații teatrale în otelul „Elisabeta” din incidentul instalării protopresbiterului gr. or. Programul: I. „Harță Rezeșul”, operă comică de V. Alexandri într'un act; II. „Sărăcie lucie”, comedie populară cu cântece într'un act de Iosif Vulcan; III. „Mama Anghelușă”, comedie într'un act. În pauză s'a jucat „Călușerul”, „Bătuta” și „Romanul”.

Reprezentație teatrală în Boroșineu. Învățătorii din Boroșineu și giur au aranjat la 12 ianuarie n. reprezentație teatrală în Boroșineu în ospătaria cea mare. S'au jucat „Florin și Florica” vodvil într'un act de V. Alexandri. Apoi s'a cântat și declamat. În urmă a fost dans. În pauză Călușerul și Bătuta.

Reprezentații teatrale în Bod. La 29 decembrie s'a dat în comuna Bod, comitatul Brașov, o petrecere populară, aranjată de învățătorii G. Cherchin și V. Meret. S'au jucat două piese: „Otrava femeiască” și „Vlăduțu mamii”, din cari cea din urmă a fost mult aplaudată. Apoi a început dansul care a ținut până dimineața. Câțiva feciori au dansat „Călușerul” și „Brăul”.

Reprezentații teatrale în Biertan. Tinerimea română din Biertan a dat la 7/20 ianuarie o serată teatrală. S'a jucat piesele: „Zăpăciții” de Kotzebue și „Otrava de hêrciogi” de Antoniu Pop. S'au cântat și vr'o două coruri. Apoi a început dansul.

Teatru în Cenadul-sêrbesc. Tinerimea școlară română gr. or. din Cenadul-sêrbesc a dat a doua zi de Crăciun reprezentație teatrală sub conducerea învățătorului Iulia Toția, jucând piesa „Comoara” prelucrată de N. Băiaș.

Concert și reprezentație teatrală în Ohaba-Bistra. Inteligența română din Valea-Bistrei a aranjat la 7/20 ianuarie concert și reprezentație teatrală în otelul „Fünf Fürsten”. După concert, care a fost bogat, s'a jucat comedia populară „Sărăcie lucie” de Iosif Vulcan.

Concert și teatru în Iertof. Reuniunea de cetire și cântări din comuna Iertof a aranjat a doua zi de Crăciun un concert popular, după care s'a jucat „O sămbătă norocoasă” dramă populară în 4 acte de I. V. În fine a urmat dans.

Petrecere teatrală-musicală în Feneșul-săsesc. Tinerimea țerănească din Feneșul-săsesc a dat a treia zi de Crăciun o petrecere musicală-teatrală. S'au cântat și declamat. S'au jucat „Surugiul” monolog de V. Alexandri, „Cărlanii” de C. Negruzzi.

Concert și teatru în Ocna-de-fer. A doua zi de Crăciun s'a ținut la Ocna-de-fer, sub conducerea învățătorului D. I. Izvernicean, un concert popular; în urmă s'a jucat piesa ocațională „Colindele Crăciunului” întocmită de Petru Băncilă. Diletanții erau recrutați din școala de repetițiune.

Concert și teatru în Zerneșci. Corpul învățătoresc din Zerneșci a aranjat a treia zi de Crăciun o petrecere populară musicală-teatrală. S'a cântat și declamat. Apoi s'a jucat vodvilul „Cărlanii” de C. Negruzzi.

MUSICĂ.

Turneul artistic al dlor Dima-Popovici. *Concertul din Caransebeș* a fost o eselență continuare a succesului de la Timișoara. Dl Dimitrie Popovici a cântat toate piesele din program admirabil, dulce și de multe ori cu o putere declamatorie uimitoare. Dna Dima a cucerit tot publicul cu vocea sa mezosopran, de o fineță încântătoare. — *Concertul din Lugoj* în duminică trecută a avut un eșec regretabil, urmare a unei indispoziții subite a dlui Popovici, care l-a silit să lase afară punctele cele mai grele din program. Dna Dima, cu deplină voce, a fost fermecătoare. — Mercuri a fost *concertul din Arad*, despre care mai la vale. — Sâmbătă va fi la Oravița, luni viitoare la Reșița-montană și mercuri în 16/29 l. e. probabil la Panciova. Dlu Dima pretotindeni i se fac mari ovațiuni.

Concertul Popovici-Dima la Arad. Mercuri la 22 l. e. s'a dat la Arad concertul dlui Dimitrie Popovici, însoțit de dl și dna Dima, în sala mare a otelului „Crucea Albă” s'a executat următorul program: I. 1. F. Mendelssohn: „Arie” din „Paulus”, dl D. Popovici. 2. F. Schubert: *a*, „Copila și Moartea”; *b*, „Tu care ești”, dna M. Dima. 3. *a*, H. Wolf: „Cine și-a pierdut iubita”; *b*, C. Löwe: „Printul Eugen viteazul”, baladă de D. Popovici. 4. A. V. Fielitz: „Schön Gretlein”, dna M. Dima. 5. G. Dima: „Groza” baladă, dl D. Popovici. II. 6. C. Löwe: „Archibald Douglas”, baladă, dl D. Popovici. 7. G. Dima: *a*, „Somnoroase păsărele”; *b*, „Cerul meu”; *c*, „Șeii tu măndro”, M. Dima. 8. *a*, R. Wagner: „Recitativ și romanță” din „Tannhäuser”; *b*, R. Schumann: „Cei doi grenadieri”, baladă, dl D. Popovici. 9. *a*, P. Tschatkovsky: „La bal”; *b*, I. Brahms: „Iubire eternă”, dna M. Dima. 10. *a*, G. Ștefănescu: „Mândrită de la munte”; *b*, G. Dima: „Cântecul păstorului” dl D. Popovici. Acompaniare la pian: dl G. Dima. — Succesul a fost splendid. Entuziasmul general. Apoi tot publicul s'a pus pe joc, care a ținut până dimineața.

Dna Darlée la București. Renumita artistă română, dna Darlée va debută în curând la București. Primul debut va fi la 16/29 ianuarie în Traviata; apoi va cânta în Manon, Ughenoți, Bohème și Tosca.

Reuniunea română de cântări din Hațeg a aranjat un concert împreună cu dans, duminică, în 19 ianuarie st. n. Venitul curat a fost destinat pentru fondul ridicării unei fântâni în piața Hațegului. Programul: 1. Ch. Gounod: „Serenadă”, quartet pentru sopran, vioară, violoncello și piano, esec. de dna Elena I. Popovici, dsoara Ersilia Popovici, dl Cornel Popovici și dna Victoria C. Popovici. 2. Verdi: „Potpourri” din opera „Rigoletto” pentru pian, esec.

de dsoara Constanța Popovici. 3. Doue cântări pentru o voce de alt, esec. de dsoara Delia Olariu. 4. Ch. Dancla: „Air varié” pentru vioară, esec. de dsoara Ersilia Popovici. 5. G. Coșbuc: „La oglindă”, declamată de dsoara Dora Rațiu. 6. A. Hackel: „Die beiden Nachtigallen”, duet pentru sopran și alt, esec. dna Elena I. Popovici și dsoara Delia Olariu. 7. Ch. Dancla: „Symphonie”, trio pentru doue vioare și piano, esec. de dsoara Ersilia Popovici, dl Cornel Popovici și dna Victoria C. Popovici. 8. H. Kirchner: Trei doine românești pentru o voce de alt, esec. de dsoara Delia Olariu. 9. Ch. Gounod: „Ave Maria”, terțet pentru sopran, violoncello și piano, esec. de dna Elena I. Popovici, dl Cornel Popovici și dna Victoria C. Popovici.

PICTURĂ.

Albumul României. De curând a apărut în Germania un album de tablouri românești, semnat de dl Al. Antoniu, un fotograf amator, care timp de 10 ani neconținut a cutreerat România în toate unghiurile și a adunat toate elementele remase în picioare ale arheologiei noastre. Albumul apărut conține 100 tablouri, reprezentând o parte din mănăstirile românești cele mai importante, precum și câteva tipuri din țară. Toate au texte esplanative. Ediția populară se prezintă în condițiuni avantajoase. O sută de tablouri, cu text, pe hârtie velină, toate elegante legate în pânză roșie, costă la olaltă 12 lei. Ediția de lux înse merită să stea alături cu cele mai reușite opere similare din Occident. După acest prim volum, vor urmă celelalte dou, conținând fiecare câte 100 tablouri.

BISERICĂ și ȘCOALĂ.

Un nou dar al episcopului Mihail Pavel. Aflăm că Esc. Sa episcopul Mihail Pavel a făcut un nou act generos, care are să-i mărească stima generală. A nume a dăruit 150.000 coroane pentru zidirea unui nou edificiu de studii la internatul gr. c. de băeți din Oradea-mare, în locul celui vechiu edificat la sfârșitul secolului al XVIII sub Leopold II, care nu mai eră corespunzător.

Ziua de Bobotează în Oradea-mare. În *catedrala gr. cat.* a celebrat În. Pr. Ssa episcopul Mihail Pavel cu asistență strălucită, cântând corul elevilor din seminarul de băeți. — *Parada militară* s'a făcut la biserica gr. or. unde a pontificat Pr. Cuv. Sa vicarul Vasile Mangra. Sfințirea apei s'a îndeplinit înaintea bisericeii, unde eră postată ostășimea sub conducerea unui maior, dimpreună cu muzica militară și un public imens. Pr. Cuv. Sa vicarul a trecut în fruntea ostașilor și i-a stropit cu apă sfințită; trupele au dat salvele de onoare și muzica a întonat imnul popular. Apoi soldbții au plecat spre cetate, la sunetul muziceii, care cântă tot piese românești.

Dl Ioan Bianu profesor la universitatea din București. Aflăm cu bucurie, că în urmarea recomandațiunii unanime a celor dou consilii universitare din România, dl *Ioan Bianu* a fost numit profesor de istoria limbei și literaturii române la universitatea din București. Dl Ioan Bianu, originar din Transilvania de lângă Blaș, atât ca profesor la li-

ceul Sf. Sava, cât și ca bibliotecar-archivar al Academiei Române, precum și prin activitatea sa literară, care i-a produs și titlul de membru corespondent al Academiei Române, a dat probe cari îl fac vrednic de aceasta frumoasă înaintare. Îndeosebi ne bucurăm noi Români de dincoace de Carpați, cu cari dânsul s-a susținut totdeauna legăturile vechi și de cari neconținut s'a interesat. La mulți ani!

Noû doctor român. Dl Nicolae Pop a fost promovat sâmbătă la universitatea din Cluș la gradul de doctor în științele juridice.

Dar pentru biserică și școală. Dl Iacob Marian, proprietar în Iosefinul Timișorii, a testat toată averea sa în valoare de 30.000 coroane, spre a se creă un fond din care cu timpul să se zidească o școală și mai târziu și o biserică română gr. or. în suburbiul Iosefin al Timișorii.

C E E N O U ?

Hymen. Dl dr. *Coriolan Meseșian* avocat în Șimleu și dșoara *Adela Trif*, fiica dlui Gavril Trif, profesor de preparandie în retragere la Șimleu, s'au fidanțat. — Dl *Vasiliu Lohan*, absolvent de teologie și candidat de profesor, s'a logodit cu dșoara *Lucretia Madincea*, fiica dlui Ioan Madincea canonic în Lugos. — Dl *Nicolae Cibian*, absolvent de teologie și dșoara *Livia Barzu*, se vor cunună la 13/26 ianuarie în Bacamezeu. — Dl dr. *Nicolae Pop* și dra *Maria Rozor* se vor cunună la 23 l. c. în Alba-Iulia. — Dl *Valeriu Ernestin Bugner* și dșoara *Emilia Grama* se vor cunună la 26 ian. în Miheșul-de-Câmpie.

Cununia archiducesei Elisabeta, fiica reposatului *Anton Rudoif*, s'a făcut eri joi în 23 ianuarie în capela Curții din Viena. În ziua precedentă s'a ținut renunciarea la drepturile de tron. Tot în acea seară archiducesa Maria Valeria a dat o serată cu concert, la care Ștefania, contesa Lónyay, a luat parte numai ca oaspe. După cununie tinera părechă a fost primită în audiență specială de Monarcul. Seara la 5 mare dineu la curte. În aceeași seară noua părechă a plecat în călătorie nupțială.

Serate dansate la Castelul de la Cotroceni. În timpul carnavalului vor avea loc la castelul de la Cotroceni un număr de patru serate dansante. La aceste serate vor fi invitate și familiile foștilor primari ai Capitalei Bucureșci.

Conferințe la Ateneul Român din București. Joi la 3/16 ianuarie seara s'a inaugurat la Ateneul Român din București seria conferințelor din anul acesta. În fața unui public numeros, dl Gr. G. Toilescu s'a dezvoltat conferința dsale asupra „Escursiunii studenților români la Atena“. Duminecă, 6/19 ianuarie, dl Aurel Eliescu a vorbit despre „Suflul „criminal“.

Legenda despre craniul lui Petöfi s'a spulberat. Consistoriul din Blaș în ședința sa din vinerea trecută a decis ca doi profesori să ducă craniul atribuit lui Petöfi la Budapesta. Hotărîrea aceasta s'a și executat, prin profesorii Chețianu și Bonfiniu, cari dimpreună cu dl Köry Gyula au dus craniul în Budapesta, unde l-a studiat dl Török Aurel în institutul său de antropologie. Resultatul studiului a fost constatarea, că craniul nu este al lui Petöfi. De aceeaș

păreră este și Jókay. Astfel legenda s'a spulberat în vânt.

Avansări. La Anul-Nou, au mai fost avansați în armata comună următorii Români: Locțiitori de oficeri: Iacob Spaderna reg. de inf. 91, Paul Poniceanu reg. de inf. 12, Valeriu Moldovan bat. 28 de vânători, George Rimbaș reg. de inf. 51, Valentin Bude reg. de inf. 27, Iosif Brumariu regim. de inf. 17, Romul Secoșan r. de inf. 61, Victor Popaiovu reg. de inf. 31, Cornel Bejan regim. de inf. 101, Tomu Vocu regim. de inf. 57, Ioan Popa reg. de inf. 50, Nic. Stancu reg. de inf. 14, Ștefan Scalat regim. de inf. 41, Nic. Corca reg. de inf. 53, Ioan Botariu reg. de inf. 51, Anton Percu r. de inf. 2, Pamfile Popescu reg. de inf. 41, Alexandru Domșa reg. de inf. 33, Iosif Oncu reg. de inf. 43, Iosif Cocean reg. de inf. 21, Ștefan Dranea reg. de inf. 62, Nicolau Rusu reg. de inf. 63, Nicolau Sasu reg. de inf. 50. Artilerie: Adrian Cristea reg. 36, Corneliu Mesaroș reg. 12, Nicolau Stoia reg. 7, Vasile Crișan reg. 35, Ioan Nistor reg. 34, Cadeți: Francisc Butean bat. 1 de pioniri, Francisc Indra bat. 22 de vên., Iuliu Ciugudeanu reg. de inf. 31, Teodosiu Ianeca regim. de inf. 66, Paul Secășan reg. de inf. 43, Ioan Dejenariu reg. de inf. 31, Valeriu Pop Bociat reg. de inf. 63, Octavian Opris reg. de inf. 31, Ioan Hosszu reg. de inf. 14, Octavian Mălinaș reg. de inf. 63, Ilariu Cacovean reg. de inf. 14, Ștefan Andreiu regim. de inf. 66, Ioan Anca reg. de inf. 63, Eugen Truța reg. de inf. 63, Silvestru Vodă reg. de inf. 3, Romul Săbădean reg. de inf. 2, Florian Bogdan bat. 2 de pioniri, Victor Rimbaș bat. 23 de vânători, Romul Barbu reg. de inf. 2, Ioan Chitul batal. 21 de vânători, Gregor Dumitrovič regim. de inf. 29, Vasile Crucian reg. de inf. 33, Octavian Coca regim. de inf. 89, Aurel Percece reg. de inf. 89, Ioan Chiș regim. de inf. 31, Iosif Pația reg. de inf. 101, Eugeniu Ionescu reg. de inf. 43, Eug. Fodor reg. de inf. 61.

Au murit: *Demetriu Muntean*, subjude regese în pensiune, la Sibiu, în 19 ianuarie, în etate de 62 ani. Reposatul a lăsat 20 mii de coroane spre scopuri culturale și anume 4 mii bisericei române din Brad lângă Sibiu, 4 mii școlii române de acolo, iar 12 mii meserieșilor români ca fond de stipendii, preferind pe cei din Munții-Apuseni; — *Adela Gherlan* n. *Curtescu*, soția dlui Ioan Gherlan, notar comunal în F. Oșorhei, lângă Oradea-mare, la 8/21 ianuarie, în etate de 33 ani, jelită afară de soțul său de patru copii; — *Ioan Pop Leményi*, preot gr. cat. în N. Macieș, la 18 ianuarie, în etate de 80 ani; — *Iosif Neogoe*, paroc gr. or. în Rimet, la 18 ian., în etate de 53 ani.

Călimdarul săptămânei.

Dum. după botez. Dni dela Ev. Matei c. 4, gl. 6, v. 9. Soarele răsare 7 o. 39 m. dim. — Apune 4 o. 47 m. p. m.			
Dia sept.	Călimdarul vechiu		Călimd. nou
Duminecă	13	St. mort. Ermiliu	26 Policarp
Luni	14	P. ucis în Sinai	27 S. Ioan Christ.
Marti	15	C. Pavel Tibens	28 Carol și Marg.
Mercuri	16	Inc. lant. ap. Petru	26 Francisc
Joi	17	† C. Păr. Antonie	30 Adelgunda
Vineri	18	P. Atanas și Ciril	31 Virgilius
Sâmbătă	19	P. Macariu Egipt,	1 Febr Ignat

Proprietar, redactor răspundător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDĂS NR. 14/296 b.)

TIPOGRAFIA IOSIF LĂNG IN ORADEA-MARE.